

När etnicitet står i fokus

En fallstudie av Kenyas presidentval 2007

Anna Stina Nilsson

Abstract

This thesis discusses the 2007 elections in Kenya, and its aftermath. The aim is to examine whether or not ethnicity played a major role in the outbreak of violence that followed the referendum. As well as different theories and discussions on ethnicity, I will also try to explain the course of events by using theories of increased civil violence during a democratic transition, and the fact that weak political institutions can cause violence. My conclusion is that ethnicity has played a part in the violence, but is too simple to blame the events following the election on just that. A number of different factors all contributed to the outbreak, but all to a different extent. The election and its results was the direct event that triggered the violence, but other more underlying factors can also be a reason, such as frustration over continued corruption within the political institutions and political instability during a democratic transition.

Nyckelord: Kenya, elections, ethnicity, violence, democratic transition.
Antal ord: 8 901

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 Frågeställning	4
1.2 Syfte	4
1.3 Metod	5
1.4 Material	5
1.5 Disposition	6
2. Etnicitet och politik	7
2.1 Definition av etnisk politik	7
2.2 Etnicitet och våld	8
2.3 Etnicitet och demokrati	9
3. Kenya – Etnicitet och valresultat	12
3.1 Etnicitet i Kenya	12
3.2 Från självständighet och framåt	13
3.3 Flerpartival 1992, 1997 och 2002	13
3.4 Ett lyckat samarbete?	15
3.5 Valet 2007	16
3.6 Valets följder	16
4. Analys och diskussion	18
4.1 Kenyas etniska politik – våldsamt eller fredligt?	18
4.2 Ytterligare aspekter	19
4.3 Valrelaterat våld	21
4.4 Sammanfattande diskussion och slutsats	22
5. Referenser	24

1 Inledning

Denna uppsats kommer att vara en fallstudie av Kenya, där jag diskuterar den senaste demokratiska utvecklingen i Kenya, framförallt utifrån ett etniskt perspektiv. Kenya är intressant eftersom det är ett relativt öppet, kapitalistiskt och politiskt stabilt land, jämfört med många av dess grannar, men där etnicitet sedan självständigheten har spelat en stor roll. Partipolitiken följer etniska linjer, vilket får konsekvenser för hur folk röstar, och i slutändan för hur landet styrs. Efter tre någorlunda fria och rättvisa val, där framförallt valet 2002 visade tecken på en positiv utveckling, blev det senast valet 2007 en besvikelse för många. Förutom att såväl oppositionen som internationella observatörer anklagade valet för grovt valfusk, så svors den nye presidenten in utan att den officiella valkommissionen fastställt vem som vunnit. Till följd urartade valet i våldsamma demonstrationer och hundratals blev dödade, samtidigt som tiotusentals flydde för att undkomma oroligheterna.

Det sista valet utmärker sig även på det viset att etnisk politik i Kenya förut inte visat liknande kraftigt våldsamma tendenser, vilket leder till frågan vad som gick fel, och vad som egentligen orsakade detta? Förutom etnicitet kommer jag även att titta närmare på andra möjliga förklaringar till våldsamheterna under och efter valet, som till exempel de olika teorier som finns om ökat civilt våld under en demokratisk transition (se exempelvis Hegre 2001 och Mansfield & Snyder 2007). Teorin om den demokratiska freden menar att demokrati är det mest fredliga styrelsesättet, men hur är det egentligen med vägen dit - den demokratiska transitionen? Teorier pekar på transitionen som en instabil tid, då våld kan öka, och även leda till inbördeskrig (se till exempel Paris 2004). I Kenyas fall har det inte skett, och riskerna för det är kanske inte så stora heller, men det ökade våldet finns där, och teorierna kan ge en ytterligare förklaring till den senaste händelseutvecklingen där.

1.1 Frågeställning

Frågeställningen blir då som följer; Vad gick fel i valet i Kenya 2007, och hur har etnicitet påverkat utfallet? Vilka alternativa förklaringar finns det till våldet efter valet?

1.2 Syfte

På grund av uppsatsens storlek är det viktigt att göra vissa avgränsningar inom min fallstudie. Jag kan därför inte gå igenom alla detaljer gällande de olika valen i Kenya, och fokus kommer att ligga på det senaste valet 2007, och framförallt vad som orsakade våldet. Mitt syfte är att lyfta fram huruvida etnicitet är ett påverkande element i den konfliktfyllda kenyanska transitionen till demokrati, och framförallt om det var en avgörande eller utlösande faktor för våldet som utbröt efter valet 2007. Utöver teorier om etnicitet, blir syftet att även försöka finna ytterligare teorier vilket kan förklara händelseförloppet.

1.3 Metod

Uppsatsen kommer att ha utformningen av en fallstudie, där Kenya kommer att vara fallet som undersöks närmare. Esaiasson med flera argumenterar i *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (2006), att de renodlade fallstudierna är väldigt ovanliga, då de menar att för att kunna urskilja någon orsak eller verkan krävs en jämförelse, och därmed två analysenheter, vilket en fallstudie traditionellt sett inte skulle ha. Skillnaden är att fallstudien har två analysenheter inom samma kontext, i motsats till en jämförande studie, vilken har analysenheter från olika kontexter, till exempel olika länder (Esaiasson m fl 2006: 119). Precis som författarna i *Metodpraktikan* lyfter fram, finns det underförstått vissa jämförelser i min fallstudie på Kenya. Då jag väljer att fokusera på det senaste valet 2007, blir det ändå en viss jämförelse mot de tidigare valen 1992, 1997 och 2002, då det senaste valet skiljer sig från de tre tidigare.

1.4 Material

Mitt material kommer endast att komma ifrån sekundära källor, såsom böcker, vetenskapliga artiklar, nyhetsartiklar och andra internetkällor. Till viss del kommer Karolina Hultströms argument, vilka presenteras i hennes avhandling *In Pursuit of Ethnic Politics – Voters, Parties and Policies in Kenya and Zambia* (2004), att ligga som grund för min diskussion, eftersom hennes utgångspunkt är att etnisk politik ofta beskrivs som våldsam, vilket hon inte håller med om, och där hon håller fram Kenya som ett exempel på detta. Därför är det extra intressant att diskutera hennes argument (boken kom ut 2004), och se om man fortfarande kan säga det om Kenya efter valet, eller om våldet där bröt ut på grund av andra orsaker än etnicitet. Ytterligare teoretiker jag kommer att använda mig av är bland annat Donald Horowitz och hans idéer om hur etnicitet kan försvåra för demokrati och Hegre med fleras undersökning om ökat civilt våld under transition.

Det finns alltid en viss risk att visst material är vinklat, och att framförallt nyhetsartiklar ibland förstör vissa aspekter för att skapa rubriker, men jag har

haft som ambition att alltid vara källkritisk och välja material som jag har ansett vara så neutralt som möjligt.

1.5 Disposition

Uppsatsen är indelad i tre större delar; etnicitet, Kenya och till sist analys. Efter dessa inledande sidor om uppsatsens upplägg, kommer först stycket om etnicitet och dess olika aspekter; politisk mobilisering av etnicitet, etnicitet och våld, och svårigheter sammankopplade med etnicitet och demokrati. Vidare följer fallet Kenya, dess etniska uppdelning, demokratiska utveckling, samt ett avsnitt om deras fyra senaste flerpartival. Till sist kommer en analys av fallstudien och diskussion av teorierna i relation till det valda fallet. Avslutningsvis följer en sammanfattande diskussion och slutsats.

2 Etnicitet och politik

Etnicitet kan definieras som tillhörighet till en etnisk grupp, vilken ser sig själv som tydligt kulturellt utpräglad i relation till andra grupper (www.ne.se). Kulturell distinktion kan definieras som olika saker, men ofta menar man ett gemensamt språk, ett gemensamt namn på den etniska gruppen, en gemensam historia eller ursprung, och vissa gemensamma karaktäristiska drag eller attribut (Poluha 1998: 32). En etnisk grupp kan aldrig existera isolerat, det krävs en kontext där den etniska gruppen kan interagera med andra grupper. Utan ett ”dem” finns det inget ”vi” (Poluha 1998: 33).

Vad som kommer att ligga i fokus för denna uppsats är de gånger etnicitet och etniska identiteter blir politiserade. Etnicitet i sig är ingen garanti för att en politisk mobilisering sker, och argumenten om varför etnicitet ibland blir politiserad och ibland inte, är delade. Det är även viktigt att göra distinktionen mellan etnisk mångfald och politiserad etnisk splittring. Tydligt skilda etniska grupper behöver inte innebära att man organiserar sig politiskt utmed samma grupperingar. Mobiliseringen behöver alltså inte ske på grund av etnicitet, utan kan istället ske på grund av olika sociala, historiska eller ekonomiska faktorer (Beissinger 2008: 88). Forskare inom området pekar på olika faktorer vilka kan initiera en etnisk mobilisering, som till exempel administrativ praxis under kolonialt styre och den etniska arbetskraftsuppdelning som blev till följd, eller ojämn spridning av modernisering (Hulterström 2004: 19).

2.1 Definition av etnisk politik

Hur kan man då definiera etnisk politik? För att kunna göra det måste vi först säga något om politik. Max Weber sa att ”politik är strävan efter att dela makt, eller strävan efter att influera distributionen av makt, antingen mellan stater eller mellan grupper inom en stat” (Weber 1948: 78, i Hulterström 2004: 34, min översättning). Denna formulering illustrerar två karaktärsdrag av politik; för det första att politik är en form av konflikt, och att den har två dimensioner. Dessa två dimensioner är; maktuppdelningen, vilket kan förklaras något enklare som regeringens (eller motsvarande) handlingar, samt inflytandet över distributionen av makt, det vill säga strävan från dem som regeringen styr över, att influera fördelningen av regeringens makt. I ett samhälle som är någorlunda demokratiskt, eller i alla fall har någon form av deltagande, har politik därför två dimensioner; den ”deltagande dimensionen” och ”policy dimensionen”, där båda är lika viktiga, och policy dimensionen syftar på utövandet av politiskt ledarskap, medan den

deltagande dimensionen är intresserad av att påverka sammansättningen av det ledarskapet och dess handlingar (Hulterström 2004: 35).

Horowitz definierar etnisk politik som partier baserade på etniskt stöd, där partiet bygger sitt underlag på en identifierbar etnisk grupp, och arbetar för intressena för den gruppen (Horowitz 1985: 291), det vill säga att det skulle vara väljarna som skapar den etniska politiken, för utan dess stöd, skulle de etniska partierna inte uppstå.

Hulterström menar att det som skiljer etnisk politik från ”vanlig” politik är aktörerna, inte några utmärkande drag i politiken i sig, och med andra ord kan man ta Webers teori om politik som strävan efter att dela makt eller influera distributionen av makt, och lägga till – av etniskt definierade aktörer (Hulterström 2004: 36). En etnisk aktör kan till exempel vara en regering, vilken i sina policys har en benägenhet att gynna en viss etnisk grupp över en annan. Exempel på detta kan vara om en viss gruppering, eller individer inom en etnisk grupp, får en oproportionerlig del av utbildningsresurser eller viktiga poster inom regeringen (Hulterström 2004: 40-41). Dietz och Foeken definierar etnisk politik som när flera etniska grupper utvecklar politiska agendor baserade på en medvetenhet om sin etnicitet (Dietz & Foeken 2000: 126). Kopplat till detta begrepp finns även etnisk klientelism, där de politiska ledarna finner sitt stöd och sina väljare bland den egna etniska gruppen, och i fall det dyker upp två ledare från samma etniska grupp, följer väljarna ofta klanlinjer, eller mindre undergrupper, inom de större etniska grupperingarna (Dietz och Foeken 200: 127).

2.2 Etnicitet och våld

Mycket av litteraturen inom etnisk politik handlar om varför det uppstår våldsamma effekter av etnisk politik. En av de vanligaste förklaringarna till detta är att benägenheten till våld inom etnisk politik härstammar från de ömsesidigt oförenliga krav på makt, vilka lämnar lite plats för fredliga diskussioner eller kompromisser. En annan anledning kan vara att etniska grupper är relativt konstanta – majoriteten kommer alltid att vara störst, medan minoriteten alltid är minst, vilket kan leda till en känsla av det är lönlöst att använda sig av institutionella metoder för konkurrens. Det finns även en teori om så kallad ”ethnic outbidding”, vilken betonar elitens agerande i kampen om stöd bland folket. I ett partipolitiskt system byggt på etniska grupper har politiker väldigt små chanser att vinna stöd bland andra grupper än den han själv tillhör, och det största hotet kan därför vara andra starka ledare inom samma etnicitet. Därför vinner han inget på att föra en måttlig politik, utan istället är det bättre med en strategi byggd på extrema och exklusiva krav för den egna gruppen. Detta, menar vissa, leder lätt till andra extrema handlingar, som till exempel etnisk konflikt (Hulterström 2004: 21-22).

Hulterström argumenterar att etniska relationer eller politiserad etnicitet är för det mesta fredlig, i motsats till många andra, vilka argumenterar för att etnicitet ofta resulterar i våld. Beissinger menar att etnisk mobilisering vid ett regimskifte

kan orsaka etniskt våld, men hur situationen utvecklas beror till stor del på de politiska ledarna och deras syn på om etnicitet verkar inkluderande eller exkluderande för olika grupperingar, och de hinder eller möjligheter som finns för en mobilisering av etniska skillnader (Beissinger 2008: 90).

För att stödja sin tes lyfter Hulterström fram Malawi, Botswana och Sydafrika, där etnicitet spelar en stor roll inom politiken, men där våld eller demonstrationer av våld inte har förekommit. I Botswana räknas ungefär 75 % av rösterna som röster enligt etniska linjer, samtidigt som landet ses som en av de mest varaktiga demokratierna i Afrika (Hulterström 2004:15). Beissinger menar att ofta beskrivs inbördeskrig som ”etniska”, när de i själva verket egentligen istället beror på ekonomiska eller geografiska faktorer, och att den etniska faktorn förstoras i jämförelse till dess verkliga betydelse (Beissinger 2008: 88).

2.3 Etnicitet och demokrati

Donald Horowitz menar att etnisk konflikt har varit en av de största anledningarna till att demokrati har misslyckats i många länder i Afrika, och även i Asien, Östeuropa och forna Sovjetunionen. Politik baserad på etnicitet påverkar distributionen av såväl materiella, som immateriella varor, till exempel prestige hos en viss etnisk identitet, eller att staten ”tillhör” en etnisk grupp mer än en annan och att denna grupp identifierar sig med staten (Horowitz 1993: 18). Samhällen som har denna etniska uppdelning har därför ytterligare en dimension inom ett vanligt problem i demokratier, nämligen att försäkra en likvärdig behandling för oppositionen, då den ofta kan föreställas som fiender till staten, vilka inte accepterar statens nuvarande identitet, eller på olika vis hotar att förstöra, eller till och med stjäla makten.

Under ett auktoritärt styre kan etniska relationer förbättras avsevärt och på så vis bygga en grund för ett mer demokratiskt samhälle. Många afrikanska länder har dock haft en motsatt utveckling, där länder har bestått som delade samhällen, vilket har verkat som en bromskloss på vägen mot demokrati (Horowitz 1993: 19).

Horowitz menar att i Östeuropa och före detta Sovjetunionen kan man tydligt se var etnicitet försvårat en demokratiprocess. I Ungern, Polen och Tjeckien, vilka inte har några djupa etniska klyftor, har demokrati utvecklats bättre än i de länder vilka har större problem med det, som till exempel Slovakien, Bulgarien och forna Jugoslavien. Även om det finns andra faktorer som talar för en fördjupning av demokratin i den första gruppen, bland annat på grund av att de var mer ekonomiskt framgångsrika och hade bättre relationer med Väst, så finns det även en direkt länk mellan etnisk konflikt och odemokratisk utveckling i den andra gruppen (Horowitz 1993: 19).

Mark Beissinger menar att etnicitet, under rätta omständigheter, kan arbeta för istället för emot, en fredlig övergång till demokrati och så småningom även dess konsolidering. Även han lyfter fram forna Sovjetunionen, men som ett exempel på hur politiskt mobiliserad etnicitet och demokrati kan fungera tillsammans,

förutsatt att etniciteten är fokuserad på att avsluta ett yttre styre, istället för att slåss med andra etniska grupper inom landet (Beissinger 2008:85). Först och främst pekar han på Estland, Lettland och Litauen, vilka har genomgått en lyckad transition till demokrati, och där etnisk nationalism verkade direkt drivande (Beissinger 2008: 95). Paralleller kan dras till avkoloniseringen i Afrika, där etniska rörelser var drivande i självständighetsprocessen, och avslutandet av ett yttre styre.

Etnicitet kan försvåra för både övergången till demokrati såväl som praktiseringen av demokrati, då den kan underlätta både ett majoritetsstyre som diskriminerar minoriteten och ett minoritetsstyre som diskriminerar majoriteten. Med detta sagt menar Horowitz ändå att mycket kan göras för att förbättra situationen för etniskt splittrade samhällen, även om det är väldigt svårt att skapa institutioner som kan underlätta uppkomsten av multietniska demokratier (Horowitz 1993: 20).

En regim byggd på etnisk exklusivitet kan motsätta sig vidare demokratisk utveckling för att förhindra att dess etniska opponenter kommer till makten. Det finns generellt två olika sorters etniskt exklusiva typer av styre; delade stater, där halva eller mer än halva staten styr den andra, och minoritets dominerade stater, där en eller två mindre grupper styr majoriteten. I bägge fallen finns det ett motstånd till förändring vilket skulle resultera i den etniska motståndarens tillgång till makt. Minoritets styrda stater använder sig ofta av manipulering för att förhindra opponenter att komma till makten, vilket Kenya är ett bra exempel på, och som jag kommer att visa på längre fram (Horowitz 1993: 21-22).

Det är inte ovanligt att beväpnade uppror har riktats mot etniskt baserade regimer, vilka har om de inte lyckats, ofta ytterligare försvårat en demokratiprocess, som till exempel i Sri Lanka och Sudan. Ytterligare problem kan dyka upp i en demokratiseringsprocess i ett land som är djupt delat, nämligen för regimen att försöka bibehålla eller skapa en gemenskap som har blivit påtvingad ett etniskt splittrat samhälle (Horowitz 1993: 22-25). Framförallt i Afrika finns exempel på hur kolonialmaktens avlägsnande var början på en etnisk kamp, där de ledare som tävlade om makten så småningom avlägsnade sig från multietniska partier, utropade en enpartistat, och behöll all makt inom en minoritetsgrupp, vilken antagligen inte skulle kunna behålla makten, om flerpartival skulle genomföras. Detta kan sägas inte bara om Kenya, men även Zambia, Kamerun, Uganda, Tchad och Sierra Leone, med flera. I alla exempel har enpartistaten varit en täckmantel för etnisk dominans (Horowitz 1993: 27).

Beissinger menar att etnicitet i sig själv inte påverkar demokratin, och att andra faktorer, såsom ekonomisk tillväxt, förekomsten av islam, eventuella oljetillgångar eller koloniala erfarenheter kan spela en större roll. Det finns även väldigt delade samhällen, vilka räknas som lyckade fall av demokratisering, till exempel Indien och Papa Nya Guinea, eller länder med en eller ett fåtal stora etniska klyftor, till exempel Israel, Slovakien, Spanien och Turkiet, vilka även har relativt stabil demokrati, samtidigt som det finns homogena samhällen, vilka inte alls räknas till demokratierna, till exempel Haiti och Egypten. Detta menar Beissinger tyder på att den etniska demografin i ett land säger väldigt lite om huruvida landet kommer att bli en stabil demokrati eller inte (Beissinger 2002:

87). Samtidigt kan man fundera lite över de exempel Beissinger ger på någorlunda lyckade exempel av demokratier med en eller få etniska klyftor. Bland annat tar han upp Turkiet, vilket kan diskuteras om det är en demokrati eller inte.

Beissinger menar dock inte att etnicitet är irrelevant, genom att det kan påverka andra faktorer som i sin tur har effekt på demokratiseringen, som till exempel regeringens prestation, styrkor eller svagheter i det civila samhället, uppbyggnaden av institutioner, ekonomisk tillväxt eller förekomsten av våld (Beissinger 2008: 87).

Politiker i en öppen politisk konkurrens i ett etniskt pluralistiskt samhälle tenderar att hänge sig åt att försöka maximera sitt stöd hos den egna etniska gruppen. På grund av detta finns det risk för manipulerade valprocesser, eller att minoriteter känner sig negligerade av majoriteten, vilket kan leda till våld och demokratisk kollaps. Robert Dahl har en inte fullt lika pessimistisk synpunkt, men menar att demokrati är mindre troligt i ett etniskt uppdelat samhälle, framförallt om det finns tendenser till att en etnisk grupp kan dominera över en annan (Beissinger 2008: 85).

Samtidigt som etnicitet försvårar demokratisering, kan demokratisering förvärra etnisk konflikt. Autoritära ledare kan använda sig av och manipulera med etnicitet för att behålla makten. Jack Snyder argumenterar för att i de första stegen i en demokratiseringsprocess blir nationalism politiserad, och den politiska eliten använder sig av nationalistiska maningar i konkurrensen för support. Detta kan förvärra eller framkalla etniskt våld, genom att politiker spelar ut "det etniska kortet" (Snyder 2000, i Beissinger 2008: 90). Det andra argumentet för att demokratisering förvärrar etnisk konflikt är ett som fokuserar mindre på ledarna, och mer på det sociala samspelet mellan olika etniska grupper i en demokratiseringsprocess. I ett uppdelat samhälle finns nästan alltid en majoritet och en minoritet. Oftast styr majoriteten, och minoriteten känner sig hotad. Den största utmaningen, och på vilken stabiliteten av demokratiseringsprocessen beror, blir att inkludera minoriteten och integrera dess intressen i en majoritetsledd regim, samt att marginalisera de tendenser till separatism som kan finnas (Beissinger 2008: 91). I motsatta situationer, där en minoritet har varit favoriserad av en autoritär regim, kan den subordinerade majoritetens mobilisering vara en viktig faktor för demokratiseringsprocessen. I dessa länder är utmaningen att ändra systemet för den etniska uppdelningen, och hur man ska demobilisera de förut gynnade minoriteterna och få deras samtycke till en mindre favoriserad roll (Beissinger 2008: 91).

3 Kenya - etnicitet och valresultat

Efter detta första avsnitt vilket har tagit upp svårigheterna med etnicitet och demokrati, och hur våld kan uppstå på grund av etnicitet, kommer följande avsnitt att behandla fallet i min fallstudie; Kenya, och titta närmare på hur etnicitet har visat sig där. Först diskuteras utvecklingen inom politiken sedan självständigheten, och hur etnicitet kan ha påverkat transitionen. Syftet är att skapa en bakgrund och en förståelse för det senaste valet i december 2007, och dess efterdyningar. Kenyas partipolitik är snårig och ibland lite svår att reda ut, då partiledare konstant bryter sig loss från gamla partier, bildar nya partier, går med i koalitioner, lämnar koalitioner och bildar nya koalitioner med sina före detta rivaler, och sedan lämnar dem igen. Jag tycker dock att det är viktigt att ändå så kortfattat som möjligt redogöra för detta, eftersom det visar på hur komplicerad kenyansk politik är, med eller utan inblandning av etnicitet.

Först kommer jag att gå igenom hur etnicitet ser ut i Kenya, för att sedan fortsätta med den demokratiska utvecklingen, från det att Kenya blev självständigt fram till dess att före detta president Daniel arap Moi gick med på att återinföra multipartisystemet igen. Jag kommer att lägga lite mer tonvikt på de tre första valen, för att sedan fokusera på det senaste valet, och dess efterdyningar. Min ambition är att hela tiden lyfta fram den etniska aspekten av Kenyas partipolitik, och visa på hur etnicitet har påverkat den demokratiska utvecklingen i landet.

3.1 Etnicitet i Kenya

Det finns ungefär 34,5 miljoner invånare i Kenya, och vid folkräkningen utförd 1989 erkändes 42 olika etniska grupper, vilka baserades på en språklig identitet. Dessa grupper är uppdelade mellan två stora språkgrupper, nilotiska och bantupratande. Det finns fem större etniska grupper; kikuyu, vilken är störst med 22 %, luo 14 %, luhya 13 %, kalenjin 12 % och kamba 11 %. Det finns även två mindre grupper, meru och kisii, vilka båda har 6 %. Resterande 15 % är andra afrikanska grupperingar, exempelvis massaj, samburu och somali (www.bbcnews.co.uk). Alla dessa grupper består i sin tur av olika undergrupper. Under kolonialtiden fanns det inte någon större känsla av samhörighet mellan de olika etniska grupperna, utan det var först efter självständigheten, och i samband med att den första presidenten Jomo Kenyatta och framförallt Moi kom till makten, som gemenskapen inom grupperna växte fram (Dietz & Foeken 2000: 123).

De etniska grupperna i Kenya lever relativt geografiskt segregerade, vilket gör att de dominerar de områden de bor i (Hulterström 2004: 25). Kikuyus bor i de

centrala delarna (bland annat Rift Valley), luhya i västra Kenya, luo nära Victoriasjön, kalenjin i centrala Rift Valley, och kamba öster om Nairobi (Dietz & Foeken 2000: 123).

3.2 Från självständighet och framåt

Kenya blev självständigt från Storbritannien 1963. Redan ett par år före självständigheten hade två stora partier vuxit fram; the Kenyan African National Union (KANU) och the Kenyan African Democratic Union. KANU baserade sitt stöd på kikuyu och luo, medan KADU:s stöd kom från en kombination av en mängd mindre etniska grupper, framförallt från the Rift Valley (Foeken & Dietz 2000:123).

En kikuyu från KANU, Jomo Kenyatta blev Kenyas första president, och strax efter hans tillträde, slogs de bägge partierna ihop och formade ett stort parti. Detta ledda till en del missnöje, och en grupp ledd av luon Jaramogi Oginga Odinga, bröt sig loss från KANU och bildade Kenya Peoples Union. 1969 förbjöd regeringen andra partier, och ledarna för KPU kastades i fängelse. Kenya blev en enpartistat (Dietz & Foeken 2000: 124).

Kenyatta koncentrerade mycket av makten och rikedomerna runt en liten grupp kikuyus nära presidenten. När så Kenyatta dog 1978, blev vicepresidenten sedan tio år tillbaka, Daniel arap Moi, Kenyas nya president. Moi var tugen, vilket är en undergrupp till kalenjin, och under de första åren av hans styre, överförde han makten från kikuyu, till sin egna etniska grupp (Dietz & Foeken: 2000: 124).

Under åttiotalet växte det interna missnöjet allteftersom det autokratiska styret hårdnade, korruptionen ökade och ekonomin gick ner. Krav på en politisk liberalisering kom bland annat från advokatsamfundet och kyrkorna, men även från det internationella samfundet, som gärna såg att en övergång till mer demokratiska styrformer skedde i Kenya. Politiker vilka lämnat eller blivit uteslutna ur KANU, blev mer och mer aktiva och kämpade för införandet av ett multipartisystem, bland annat bildades Forum for Restoration of Democracy (FORD), av Jaramogi Oginga Odinga (Brown & Kaiser 2007: 1137). Våldsamma demonstrationer under 1990-1991, ökade ytterligare omvärldens fokus på Kenya. Först när allt bistånd till Kenya stoppades i slutet av 1991, gick Moi motvilligt med på att införa flerpartisystem. Moi menade att kenyanerna inte var intresserade av ett flerpartisystem, och att det var olämpligt för ett multietniskt land, för att ett sådant system bara skulle leda till etniskt våld (Brown & Kaiser 2007: 1138).

3.3 Flerpartival 1992, 1997 och 2002

Till en början såg det ut som om Mojs förutsägelse skulle bli självuppfyllande. I inledningen av de politiska kampanjerna inför det första flerpartivalet 1992, utbröt

en del etniskt våld, bland annat mellan kalenjin och luhya, kalenjin och luo, kalenjin och kikuyu, och mellan kikuyu och massaj. I norr utbröt våldsamheter vilket urartade i plundringar och kaos (Dietz & Foeken 2000: 126). Även den politiska oppositionen hade svårt att hålla sams, och på grund av etnicitet och personliga motsättningar mellan ledarna, föll motståndet sönder i olika mindre grupperingar. Detta ledde till att Moi och KANU vann med 36 % av rösterna. Röstningen följde som väntat etniska linjer, där de olika etniska grupperna röstade på sina respektive politiska ledare. Detta blev tydligt genom att titta på vem som vann i de olika distrikten, då de oftast är etniskt homogena (Dietz & Foeken 2000: 127-129).

Fem år senare var det dags för nästa val. I augusti och september 1997 utbröt allvarliga etniska konflikter vid kusten. Attackerna påminde väldigt mycket om attackerna 1992, då de utfördes av välorganiserade grupper, med mycket brutalt våld, vilket var enbart riktat mot folk som röstade på oppositionen, i för KANU starka områden. Attackerna resulterade i att hundratals blev dödade (Dietz & Foeken 2000: 141).

Oppositionen var ännu mer splittrad inför det andra valet, med 14 presidentkandidater och 24 olika partier som ställde upp. Detta ledde till splittringar även inom de etniska grupperna. Inom till exempel kikuyu fanns det fem olika presidentkandidater, varav den mest populära var Mwai Kibaki. Raila Odinga (Jaramogi Oginga Odingas son) bröt sig loss från FORD, och bildade sitt eget parti, National Development Party. Det fanns även ett parti vilka sa sig inte grunda sin politik på etnicitet, Safina, vilket betyder arken på swahili (Dietz & Foeken 2000: 142). Återigen gjorde den splittrade oppositionen att Moi vann med 40 % av rösterna. Kibaki var dock inte långt efter, som fick 30 %. Precis som i första valet röstade kenyanerna etniskt. Till exempel ökade Kibaki sitt stöd bland kikuyus, när en av de andra kikuyu kandidaterna, Kenneth Matiba, drog sig ur.

Både valet 1992 och 1997 hade allvarliga brister i utförandet. Bland annat så förekom manipulering med valsedlar och valurnor, vallokaler öppnade inte i tid, det fanns inte någon sekretess vid röstningen, miljontals röstare blev inte registrerade och kunde därför inte rösta, väljare sålde och köpte röster, och media var partisk mot det styrande partiet (Dietz & Foeken 2000: 135ff, Brown & Kaiser 2007: 1138).

Valet i december 2002 skiljde sig dock från de föregående valen på en viktig punkt; de opponerande partierna enades i en koalition, the National Rainbow Coalition, och fick på så vis majoritet; 62 % mot KANU:s 31 %, och NARC:s ledare, Mwai Kibaki, kunde väljas till Kenyas nya president (Brown & Kaiser 2007: 1138). Valet hyllades runt om i världen för att vara relativt fritt och rättvist, och den fredliga maktöverföringen från Moi till Kibaki sågs som ett viktigt steg för Kenya mot en konsoliderad demokrati, och ett slut på transitionen (Brown 2004: 327). En annan viktig distinktion mot de tidigare valen var frånvaron av organiserat våld. På grund av de etniska sammanstötningar som skedde både 1992 och 1997, befarades att det skulle ske även denna gång. Men så skedde inte, och Brown menar att det berodde på två faktorer; för det första att NARC:s försprång i opinionsundersökningarna var så stort att KANU insåg att våld inte skulle ge något övertag, och för det andra för att KANU hade tappat några av de politiska

ledare som tidigare hade organiserat våldet, och därmed förlorat möjligheten att mobilisera den privata milis, vilka förut utfört våldsdåden (Brown 2004: 333).

3.4 Ett lyckat samarbete?

Vad som gör valet 2002 intressant ur en etnisk synpunkt, är den plötsliga vändning som kenyansk politik verkade ta. Efter två val där den sittande regeringen vunnit majoritet, hade samarbete i oppositionen mellan politiska ledare från olika etniska bakgrunder verkat vara den enda möjligheten att slå KANU, samtidigt som det i verkligheten såg som en omöjlighet på grund av risken att förlora väljare. Väljare stödde endast presidentkandidater från den egna gruppen, vilket gjorde att politiker endast samarbetade med partier och partiledare från det egna etniska samhället (Hulterström 2004: 245). Men inför valet 2002 lyckades NARC på något vis vända den trenden, genom att ena olika etniciteter och på så vis vinna både president- och parlamentsvalet.

Det finns en rad möjliga anledningar till varför NARC lyckades enas. Den första kan vara att en institutionell förändring var på väg, framförallt ett förslag på att införa en verkställande premiärminister, vilken skulle svara endast inför parlamentet. Detta förslag på maktuppdelning gjorde att vissa presidentkandidater trädde tillbaka, efter insikten att de kanske inte hade möjlighet att bli president, men att det skulle finnas andra viktiga poster som skulle fyllas (Hulterström 2004: 246). En annan förklaring kan vara att kenyaner hade tagit lärdom från tidigare val, och insett att trots att de allra helst ville se en ledare från det egna samhället vid presidentposten, så var det inte möjligt att göra det själv, och samarbete var därför den enda utvägen (Hulterström 2004: 246-247).

Ytterligare två händelser innan valet 2002 kan ses som avgörande för alliansens bildande. I mars 2002 gick sittande partiet KANU ihop med Raila Odingas parti National Development Party (NDP), vilket ökade trycket på oppositionen, eftersom ett sådant samarbete skulle vara näst intill omöjligt för en fragmenterad opposition att slå. Den andra händelsen var Mois utnämning av Uhuru Kenyatta, den förste presidenten Kenyattas son, till sin efterträdare, eftersom Moi suttit sina två femårsperioder som president. Detta ledde direkt till att Odinga och NDP bröt sitt samarbete med KANU, dels på grund av att Odinga förväntat sig bli den som utnämndes till presidentkandidat, samtidigt som det fanns ett minst sagt stort motstånd bland luo, vilket Odinga är, mot Uhuru Kenyatta, eftersom de ansåg att Jomo Kenyatta var ansvarig för nästan all motgång som drabbat luo samhället sedan självständigheten. Efter avhoppet från KANU bildade Odinga tillsammans med Kibaki och några andra politiska ledare det multietniska allianspartiet NARC (Hulterström 2004: 248-249).

Horowitz menar att multietniska partier förr eller senare upplöses i delade samhällen, och i Kenyas fall fick han rätt, då lyckan inte blev långvarig (Horowitz 1993: 32). Inför en viktig folkomröstning 2005 om förändringar i konstitutionen, hade Kibaki och Raila helt motsatta åsikter, där Kibaki röstade för en förändring vilken skulle ge presidenten mer makt, medan Raila ville införa en

premiärministerpost, och på så vis dela upp makten, vilket det talades om inför valet 2002. Kibaki förlorade folkomröstningen, och reagerade med att sparka hela regeringen, för att sedan återinsätta den, och lämnade då Raila och hans parti LDP utanför (<http://www.afrol.com>). Raila bildade istället ett nytt parti, Orange Democratic Party, och annonserade att han tänkte ställa upp som presidentkandidat i nästa val 2007 (<http://www.voanews.com> A).

3.5 Valet 2007

Kenyas fjärde val sedan införandet av flerpartival genomfördes den 27 december 2007. I januari samma år annonserade sittande president Mwai Kibaki att han skulle ställa upp som kandidat för presidentskapet ännu en gång. Det starkaste motståndet till Kibaki fanns i the Orange Democratic Movement, (ODM), vilka hade samarbetat med Liberal Democratic Party (LDP), och KANU. Men i augusti hoppade KANU av alliansen (under inflytande av den gamla presidenten Moi), och i september presenterade istället Kibaki en ny allians; the Party of National Unity, vilken han skulle företräda, och som slog tillsammans en rad olika partier, bland annat KANU (som förut var Kibakis motståndare), hans gamla parti Democratic Party, NARC-Kenya, och FORD-Kenya. Efter KANU:s avhopp från ODM delades alliansen upp i två fraktioner; ODM, med Raila Odinga som president kandidat, och ODM-Kenya, vars presidentkandidat var Kalonzo Musyoka (<http://www.voanews.com> B).

I oktober ledde Odinga opinionsundersökningarna med 50 %, medan Kibaki hade 39 % och Musyoka låg sist med 8 %. En månad före valet, i november var det mycket jämnare, men dock ett minimalt övertag för Odinga, med 43,6 %, mot Kibakis 43,3 % (www.int.iol.co.az). Dagarna före valet såg det ut som om det skulle bli ett jämnt resultat mellan de bägge, men de flesta prognoser gav Odinga ett visst övertag. Allt eftersom rösterna räknades dagen efter valet, den 28 december, ledde Odinga, och ODM utropade honom som segrare. Men de officiella valresultaten dröjde och skillnaden mellan de bägge kandidaterna minskade. Den 30 december utropade valkommissionen Kibaki som vinnare över Odinga, med cirka 232 000 röster. Odinga anklagade regeringen för valfusk, och krävde en omräkning av rösterna (<http://news.bbc.co.uk/> A). Trots protester blev Kibaki officiellt omvald till Kenyas president. I efterhand erkände ordföranden för valkommissionen, Samuel Kivuitu, att han känt stor press att annonsera resultaten så snabbt som möjligt, och att han egentligen inte visste vem som hade vunnit. Odinga ville inte erkänna Kibaki som president, och uppmanade sina anhängare att bära svarta armband, som ett tecken på sorg (<http://assets.opencrs.com/>).

3.6 Valets följder

Bara minuter efter att Kivuitu utropat Kibaki som återvald president utbröt våldsamheter runt om i Kenya, framförallt riktat mot kikuyus, vilket Kibaki själv är. Odinga uppmanade sina anhängare till demonstrationer och protester, och vägrade förhandla med Kibaki så länge han kom till förhandlingsbordet som Kenyas president. Den 5 januari erbjöd Kibaki att bilda en nationell enighetsregering tillsammans med Odinga och ODM, men Odinga nappade inte, och ville antingen ha en koalitions regering med maktdelning mellan de bägge, eller ett omval (<http://assets.opencrs.com/>). Under tiden fortsatte våldet i Nairobi, framförallt i dess slumområden, och i Rift Valley. Den 8 januari utnämnde Kibaki 17 ministrar i sin nya regering, med ODM-Kenyas ledare Kalonzo Musyoka till vicepresident, och Uhuru Kenyatta till Minister of Local Government. Utnämmandet vilket helt exkluderade ODM utlöste ytterligare våldsvågor (<http://news.bbc.co.uk> C)

Ordföranden för the African Union, Ghanas president John Kufuor, reste till Kenya för att medla mellan den nya regeringen och dess motståndare, men lämnade landet efter bara ett par dagar då de inte lyckades få till stånd en överenskommelse, där regeringen skulle ingå i en interimskoalitionsregering med ODM, och en undersökning av valkommissionens resultat skulle göras. Regeringen och ODM skyllde på varandra för att överenskommelsen inte kunde slutas.

Först två veckor senare kom före detta FN:s generalsekreterare Kofi Annan till Kenya, för att fortsätta medla mellan Kibaki och Odinga. Då hade våldsamma demonstrationer runt om i Kenya resulterat i att polisen dödat flera demonstranter, och ett upplopp i Kibera (Nairobis största kåkstad), hade lett till plundring av ett tåg, på grund av att krisen orsakat brist på varor. I över en månad medlade Annan i Kenya, allt medan våldsamheter fortsatte, och människor flydde för att undkomma våldet, som var framförallt riktat mot kikuyus, men som även slog tillbaka på bland annat luo och kalenjin (<http://www.cbsnews.com> B)

Den 28 februari, två månader efter valet, skrev Kibaki och Odinga på en överenskommelse, den så kallat ”National Accord and Reconciliation Act”, vilken fastslog att en koalitionsregering skulle bildas, där Odinga skulle ta den nya posten som Kenyas premiärminister. Då hade 1000 personer blivit dödade, och mer än 350 000 hade lämnat sina hem för att undkomma våldet, varav hälften av dem bodde tillfälligt i flyktingläger runt om i Kenya (www.cbsnews.com A).

4 Analys och diskussion

4.1 Kenyas etniska politik; våldsam eller fredlig?

Hulterström menar att Kenya är ytterligare ett exempel på etnisk icke-våldsam politik, och att de gånger våld har inträffat har varit få och tillfälliga. Kenya har även, precis som Malawi, Botswana och Sydafrika haft relativt fri politisk konkurrens i mer än tio år, vilket ytterligare skulle tyda på att etnisk politik kan vara stabil såväl som icke-våldsam. Hulterströms argument är att etnisk politisk konkurrens i Kenya över lag utmärks av fredliga medel, i motsats till våldsamma (Hulterström 2004: 16). I Kenya, såväl som i till exempel Malawi och Botswana, verkar etnicitet vara den största anledningen till splittring inom den nationella politiska organiseringen, samtidigt som den utmärks av att vara långt ifrån våldsam, och istället fredlig och stabil (Hulterström 2004: 17).

Frågan är om man hade kommit fram till samma slutsats efter valet 2007? Hur mycket av våldet som inträffade berodde på etnicitet, och om det inte berodde på etnicitet, vilka andra förklaringar finns till de utdragna våldsamteterna? Hulterström menar att de etniska våldsamteter som skedde 1992 vilka ledde till att 1 500 personer dog, och 1997 då ytterligare 65 personer dog, inte kan sägas vara orsakade på grund av etnisk politisk konkurrens (Hulterström 2004: 16). Kan man säga det om våldsamteterna som utbröt nu? Hulterström ger dock ingen annan förklaring till vad hon tror att de tidigare våldsutbrotten berodde på, utan nöjer sig med att konstatera att de inte var karakteristiska för etnisk konkurrens i Kenya.

Det finns klart vissa likheter mellan våldet efter valet 2007 och med de tidigare incidenterna - våldet utbröt mellan olika etniciteter och inträffade före eller strax efter ett presidentsval, och våldet var organiserat av ett parti (Brown 2004: 333, Laakso 2007: 230-235). Vid det senaste valet uppmanade Kibaki och Odinga hela tiden till slut på våldsamteterna, även om Odinga samtidigt anordnade protester och demonstrationer, vilka ofta urartade i våldsamteter (<http://www.iht.com/articles>). Men om våldet till viss del är initierat och organiserat av ett parti vilket är grundat på etnicitet och när våldet riktar sig om andra etniska grupperingar, vilket var fallet vid valen 1992 och 1997 (Laakso 2004: 232-235), kan man då inte säga att våldet uppstår på grund av etnisk politisk konkurrens, och blir då inte den etniska politiken i Kenya våldsamt? Hur mycket våld måste användas för att etnisk politik ska ses som våldsamt?

Eller beror det på att demokratiska värden inte har blivit konsoliderade inom den politiska eliten, vilket leder till odemokratiskt beteende, såsom att använda sig

av våld för att skrämja eller avskräcka väljare från att rösta på ett visst sätt? Precis som Horowitz säger är det svårt för etniskt uppdelade samhällen att få till en övergång till demokrati då majoritet/minoritets styre oftast inte gynnar demokratiskt styre.

NARC skulle kunna vara ett tecken på att etnicitet skulle kunna läggas åt sidan när det gäller partipolitik i Kenya, men samtidigt så misslyckades partiet att hålla samman och splittrades igen innan ens en mandatperiod var slut. Om en regim baseras på minoriteter eller en koalition av olika minoriteter, behöver exkluderingen av majoriteten inte ses som total, utan som en partiell exkludering, vilken kan orsaka frustration, instabilitet och motvilja mot det demokratiska systemet (Horowitz 1993: 31).

Kenya har precis som många andra afrikanska länder ett politiskt system där etnisk rivalitet spelar väldigt stor roll. I ett sådant system är politiska partier ett sätt att få tillgång makt, och även tillgång till statens resurser. Sättet på vilka kandidater byter partier, och hur väljarna följer "sina" presidentkandidater är ett exempel på detta. Ett typiskt fall är FORD-Kenya, vilket inför valet 1992 var ett luo parti med visst stöd av luhya. Men innan valet 1997 hoppade luo ledaren av och partiet blev ett parti med bara stöd från luhya, vilket resulterade att de inte fick en enda röst i ett valdistrikt som de vunnit överväldigande i 1992 (Dietz & Foeken 2000: 146).

4.2 Ytterligare aspekter

Ted Dagne, amerikansk specialist i afrikanska frågor, menar att många inom det civila samhället i Kenya inte alls håller med om att våldet vid det senaste valet var etniskt, utan ilska på grund av att valet var riggat och rädsla för återkomsten av en diktator. Även rent ekonomiska faktorer, och inte etniska eller politiska anledningar, kan ha utlöst våldet, då han menar att många av offren var av medelklass eller övre medelklass, och att kalla våldet för etniskt är att förenkla en komplex situation (<http://assets.opencrs.com>).

Jacqueline Klopp (2008) menar att våldet har orsakats av politiskt starka män på båda sidor av den politiska skalan, vilka exploaterar etnicitet som ett sätt för att vinna egen makt. En del av våldet uppstod mellan demonstranter och polisen, vilka har en historia av att vara väldigt brutala. Även om våldet ser ut att ha etniska grunder, är det organiserat av partier och politiker, som använder sig av "härska och söndra" taktik för egen vinning (Klopp 2008)

Hur mycket av händelserna kan man skylla på den politiska eliten, och dess strävan efter makt? Odinga har relativt frekvent bytt samarbetspartners och partier, med vad som verkar vara en ambition att hela tiden vara i det parti vilket skapar bäst utgångsläge för att bilda en regering, och där han samtidigt har stödet från sina väljare. Man kan även ifrågasätta Kibakis tilltro till demokrati, då han väldigt hastigt lät sig sväras in som ny president, medan det fortfarande fanns stora frågetecken angående vem som egentligen gått segrande ur valet. Samtidigt

har han i efterhand visat sig villig att gå med på maktdelning och låtit Odinga tillträda som ny premiärminister, och på så vis löst krisen på ett fredligt sätt.

Horowitz menar att etnisk exkludering kan generera odemokratiska reaktioner, vilket Kenya visar tecken på (Horowitz 1993: 28). Våldet kan ses som ett sätt för en folkgrupp att visa sin motvilja mot hur valet genomfördes, och framförallt valresultaten, samtidigt som det visar det på hur odemokratiska värden fortfarande är levande hos befolkningen, då fredligare och mer demokratiska tillvägagångssätt att visa sitt missnöje på hade varit att föredra, som till exempel fredliga demonstrationer. Men om nu våldet inte kan ses som ett utlopp för etnisk politik, kan det inte bara vara en manifestation av etnicitet med våldsamma tendenser? Det är möjligt, men samtidigt finns det inte någon större historia av våldsamt mellan etniska grupper i Kenya, förutom valrelaterat sådant. Även om Kenya är väldigt starkt påverkat av etnicitet, kan våldet som utbröt inte skyllas enbart på det. Vad beror det då på?

Tesen om den demokratiska freden bygger på att spridningen av demokrati gör att mellanstatliga krig minskar, åtminstone efter det att transitionsperioden för demokratiserande länder är över. Men leder även demokratisering till inhemskt våld? Hegre med flera argumenterar för att inhemskt våld är associerat med politisk förändring, vare sig det är mot mer demokratiska former eller mot en auktoritär stat. Stabila demokratier eller hårda autoritära stater har få inbördeskrig, medan intermediära regimer (mellan autokrati och demokrati), är mer konfliktbenägna (Hegre m fl 2001: 33). Forskning vilken har undersökt graden av demokrati i relation till inhemsk konflikt, visar att semidemokratier har en högre benägenhet för civil konflikt än antingen stabila demokratier eller autokratier. Regimförändringar kan även leda till ökad inhemsk konflikt. Semidemokratier är till viss del öppna, och till viss del något repressiva, vilket skapar protest, uppror och andra former av civilt våld (Hegre m fl 2001: 33). Politiskt våld är ofta kopplat till demokratisering, eftersom en sådan omställning i samhället som en demokratiseringsprocess innebär, är osannlik att inträffa utan konflikter, och i länder med olika etniska minoriteter och majoriteter är troligheten för detta ännu högre (Hegre m fl 2001: 34).

Mansfield & Snyder argumenterar i sin bok *"Electing to Fight – Why emerging democracies go to war"* (2007), att krig aldrig har inträffat mellan två konsoliderade demokratier, medan demokratiserande stater är mer benägna till krig, då de ännu inte har de politiska institutioner, vilka kan klara av den ökade politiska konkurrensen, som ofta kännetecknar en transition (Mansfield & Snyder 2007: 39). Nu var situationen inte sådan i Kenya att man kan kalla våldet för ett inbördeskrig, men poängen med Mansfield & Snyders argument, att stater i transition med alltför svaga politiska institutioner blir ostabila eller våldsbenägna, stämmer in. Kenya har ett politiskt system vilket blandar demokratiska och auktoritära element (Laakso 2007: 224). Till exempel har Kenya partisk media, en brist på rättvisa val, och en utspridd och omfattande korruption, vilket alla är tecken på odemokratiska värden i en transitionsprocess.

Om man förklarar våldet som frustration över ett dåligt utfört val, hade ett mer rättvist val, utfört av starkare politiska institutioner, som till exempel en opartisk officiell valkommission, gjort att våldet undvikts. Vilket egentligen är en

självklarhet, eftersom våldet var direkt utlöst av valet, och hade det heller inte varit något val, hade det heller inte urartat i våldsamheter.

Vilket tidigare kort nämnades kan även den utbredda korruptionen ha verkat som bakomliggande faktorer, vilken existerar i nästan alla politiska institutioner i Kenya, och vilken direkt försvagar dem och gör att förtroendet för demokrati minskar hos väljarna. Kenya räknas idag till ett av de länder som har högst korruption i världen. I över hälften av alla officiella institutioner förekommer korruption, och polisen anses vara det allra mest korrupta regeringsorganet (www.freedomhouse.org). Bekämpningen av korruption var en av de saker som NARC och Kibaki gick till val med 2002, och en oberoende antikorrupsionskommission blev tillsatt efter valet, men dess ledare avgick i frustration över fortsatt korruption och Kibakis administrations oförmåga att skapa reformer mot korruption (www.freedomhouse.org).

En annan intressant teori som är relevant att titta på när man diskuterar Kenyas politik och framförallt den demokratiska transitionen, är Lindbergs tes om att upprepade val ska förbättra och förstärka demokratin i ett land. Han argumenterar för att det tredje valet representerar en brytpunkt med det gamla, och har man genomfört tre val, minskar risken för ett sammanbrott. Efter Kenyas tredje val verkade tesen stämma väldigt bra, då en fredlig maktöverföring skedde, medan det senaste valet var det sämsta landet genomfört sedan införelsen av flerpartisystem (Lindberg 2002:4). Men även om våld utbröt runt om i landet, så löstes ändå konflikten på demokratisk väg, det vill säga man enades om en överenskommelse genom medling och gick med på en maktdelning. Hade de demokratiska idealen varit svagare i Kenya, hade konflikten kanske urartat mer, och även de politiska ledarna tagit till odemokratiska aktioner, såsom våld. Som det var nu så löstes inte konflikten över valresultaten och vem som skulle styra landet genom våld, utan genom medling och diskussion, och till slut en fredlig uppgörelse mellan Kibaki och Odinga. På det viset stämmer Lindbergs tes in, eftersom ett demokratiskt sammanbrott inte skedde.

4.3 Valrelaterat våld

Våld i direkt anslutning till ett val är i sig inget ovanligt. Enligt Lindberg hade 80 % av de val som utfördes i Afrika under 1990-talet valrelaterat våld, såväl de val som bedömdes som fria och rättvisa, som de som inte var fria och rättvisa. Valrelaterat våld är i sig en motsägelse, eftersom val är en del av ett demokratiskt styre, där man löser politiska konflikter utan våld (Laakso 2007: 225). Laakso argumenterar för att en politisk transition leder till valrelaterat våld, eftersom våldet blir en form av deltagande vid högst bestridda val. För att undvika att våld uppstår måste icke-våldsamma spelregler institutionaliseras, vilket i sin tur kan konsolidera valsyste­met (Laakso 2007: 227). Denna brist på institutionalisering av politiska institutioner känns igen från Mansfield och Snyders diskussion om stater med svaga politiska institutioner, vilket kan leda till ökat civilt våld under transition. Laakso menar även att val relaterat våld kan vara ett tecken på en

”falsk” demokrati, där valfusk är en del av en illegitim strategi för att vinna val. Det kan även vara en strategi för dåliga förlorare att underminera vinnarens ställning (Laakso 2007: 227). Våld används för att förändra resultaten av ett val, antingen genom att manipulera med valproceduren och deltagandet, eller genom att motsätta sig legitimiteten av valresultaten. Motsägelseväckande nog är oftast själva valdagen relativt lugn, eftersom våldet oftast utförs före (manipulering av valdeltagande) eller efter valet (motsätta sig resultatet). Detta gör även att många val bedöms som lugna och fredliga av internationella observatörer, eftersom de bara bevakar själva valdagen (Laakso 2007:228).

Laakso menar även att det finns väldokumenterade samband mellan fattigdom, mätt efter till exempel låg BNP, låg livslängdsförväntan och läskunnighet, och valrelaterat våld. Våldsamt politisk mobilisering kan återspegla ekonomiska problem, vilka även kan vara en drivande faktor för transitionen. På grund av fattigdom kan mindre allvarliga konflikter, som till exempel över valprocedurer, leda till våld, eftersom människor som har lite att förlora, är lättare att mobilisera till att utföra våldshandlingar (Laakso 2007: 228). Med detta sagt finns det exempel på länder som har ekonomisk kris och fattigdom, men som inte har något valrelaterat våld, och länder med en stadig ekonomisk tillväxt, men som upplever mycket våld före och efter sina val (Laakso 2007: 229). Korrupktion kan även påverka valrelaterat våld eftersom det underminerar rättssäkerheten, samtidigt som det försvårar ett maktskifte, eftersom de avgående politikerna har mer att förlora än den politiska makten (Laakso 2007: 230).

Att våldet som uppstod i vintras är valrelaterat våld är ganska uppenbart, i och med att det uppstod direkt i anslutning till valet, men att bara skylla på att det är valrelaterat, är även det att förenkla.

4.4 Sammanfattande diskussion och slutsats

Vad kan man då dra för slutsats av detta, och vilket blir svaret på min frågeställning? Tyvärr, kan man kanske tycka, finns det inte några raka svar, inget antingen eller, inget svart eller vitt, utan vad som gör det intressant är att många faktorer spelar in, även om de är av varierande vikt för händelseförloppet.

I Kenyas fall är valet den klart direkt utlösande faktorn till våldet, medan partiledarnas agerande ytterligare ökade våldet, trots deras uppmaningar till fred och enighet. Kikuyus traditionella övertag och benägenhet att hålla i makten och koncentrera rikedom till sin egen folkgrupp är ytterligare förklaringar, och minoritetsgruppernas frustration var en tickande bomb som exploderade. I det fallet spelar etnicitet in, där den verkar som en underliggande frustration mellan de olika grupperingarna. Samtidigt har Kenya förut inte visat på etnicitet som en våldsamt faktor, och politiken har varit etniskt uppdelad, men inte våldsamt, förutom i direkt relation till valen. Man bör därför se på andra förklaringar som till exempel valrelaterat våld, Hegres teori om ökat våld under demokratisk transition, eller Mansfield och Snyder som menar att svaga politiska institutioner orsakar instabilitet och i längden även våld.

Så svaret på min frågeställning är att många faktorer spelar in, som till exempel etnicitet, vilket är en faktor som i sig har många olika problematiska dimensioner, politisk instabilitet under en demokratisk transition, väljarnas frustration över att demokratiska tillvägagångssätt inte verkar gälla, utbredd korruption, samt i viss mån även den politiska elitens agerande. Etnicitet spelar för Kenya en klart betydande roll, men i framförallt media så utmålas det ibland som den enda anledningen till oroligheter, vilket inte stämmer.

Men trots det misslyckade valet i december 2007, och dess våldsamma konsekvenser, har ändå de två motståndarna enats, och bildar nu tillsammans den största regeringen i Kenyas historia. Nu återstår att se om den nya koalitionsregeringen lyckas samarbeta, vilket det förra regeringssamarbetet inte gjorde, för att kunna bearbeta några av de underliggande faktorer vilka gjorde att våldet blossade upp, för att undvika att samma sak händer igen.

5 Referenser

Böcker

Beissinger, Mark (2002). "A new look at ethnicity and democratization", *Journal of Democracy*, vol 19, nr 3, sid 87 – 96.

Brown, Stephen (2004). "Theorising Kenya's protracted transition to democracy", *Journal of Contemporary African*, vol 22/3, sid 325- 342.

Brown, Stephen - Kaiser, Paul (2007). "Democratisations in Africa: attempts, hindrances and prospects". *Third World Quarterly*, vol 28, nr 6, sid 1131 – 1149.

Dietz, Ton – Foeken, Dick (2000). "Of Ethnicity, Manipulation and Observation: the 1992 and 1997 elections in Kenya", i Abbink, Jon (Red.) *Election Observation and Democratization in Africa*. Basingstoke: Macmillan.

Esaisson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena (2004). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Hegre, Håvard - Ellingsen, Tanja - Gates, Scott - Gleditsch, Nils Petter (2001). "Toward a democratic civil peace? Democracy, political change and civil war, 1816-1992", *American Political Science Review*, vol 95, nr 1, sid 33 – 48.

Horowitz, Donald (1993). "Democracy in divided societies", *Journal of democracy*, vol 4, nr 4, sid 18- 38.

Hulterström, Karolina (2004). *In pursuit of ethnic politics – Voters, parties and policies in Kenya and Zambia*. Uppsala: Statsvetenskapliga föreningen.

Horowitz, Donald (1985). *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press.

Klopp, Jacqueline (2008). "The real reason for Kenya's violence", *The Christian Science Monitor* 14 januari 2008.

Laakso, Liisa (2007). "Insights into Electoral Violence in Africa" 224-249, i Matthias Basedan, Gero Erdmann and Andreas Mehler (Red.) *Votes Money and Violence – Political Participation and Election in Sub-Saharan Africa*. South Africa: University of Kwazulu Natal Press.

Lindberg, Staffan (2004). *The Power of Elections – Democratic Participation, Competition and Legitimacy in Africa*. Lund: Department of Political Studies.

Lynch, Gabrielle (2008). "Courting the Kalenjin: The failure of dynasticism and the strength of the ODM Wave in Kenya's Rift Valley Province", *African Affairs*, nr 107/429, sid 541-568.

Mansfield, Edward - Snyder, Jack (2007). *Electing to fight, why emerging democracies go to war*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Paris, Roland (2004). *At war's end*. Cambridge: Cambridge University Press.

Poluha, Eva (1998). "Ethnicity and Democracy – A viable alliance?" 30-41, i Mohamed Salih, M.A - Markaris, John (Red.) *Ethnicity and the State in Eastern Africa*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

Internetkällor

http://www.int.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=87&art_id=nw20071123140028205C728491 (26/11 2008)

http://en.wikipedia.org/wiki/Kenyan_presidential_election,_2007#cite_note-64 (26/11 2008)

<http://www.cbsnews.com/stories/2008/02/11/world/main3815702.shtml> A (2/12 2008)

<http://www.cbsnews.com/stories/2008/01/10/world/main3695650.shtml> B (16/12 2008)

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7165406.stm> A (16/12 2008)

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7172868.stm> B (2/12 2008)

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7177338.stm> C (16/12 2008)

<http://www.ne.se/artikel/164992> sökord etnicitet (21/11 2008)

<http://www.afrol.com/articles/17405> (15/12 2008)

<http://www.voanews.com/english/archive/2007-08/2007-08-16voa1.cfm?CFID=77341045&CFTOKEN=32059164> A (15/12 2008)

<http://www.voanews.com/english/archive/2007-08/2007-08-31-voa34.cfm?CFID=80140428&CFTOKEN=15839566> B (15/12 2008)

http://assets.opencrs.com/rpts/RL34378_20080917.pdf 15/12

<http://www.iht.com/articles/ap/2008/01/06/africa/AF-GEN-Kenya-Election-Violence.php> (16/12 2008)

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2008&country=7422> (19/12 2008)

